A nyelvi változás

Javasolt feldolgozási idő: 50 perc

Jeleníts meg egy a nyelvi változásról szóló vitát! A vitában az egyik fél szerint „romlik a nyelv", a vele szemben álló másik fél szerint „a nyelv nem romlik, csak változik". A szöveg megírásához használd fel az alábbi nyelvi jelenségek magyarázatát, és fejtsd ki a témával kapcsolatos saját véleményedet is!

(Megjegyzés: a vita kulturáltan folyik, a felek érveket használnak, és hagyják a másikat is érvelni.)

Nyelvi jelenségek magyarázata

A -ban, -ben toldalékról: Eredetileg a testrészek neve szolgált a helyviszonyok kifejezésére, így pl. fej > fel, felett; mell > mellett; szem > szemben. Ilyen volt a bél is, ebből először névutó lett, tehát így használták: „kéz belen" = kézben. A -ben ebből rövidült, ez szóvégi helyzetben gyakori jelenség.

A szóvégi -n amúgy is hajlamos a lekopásra.

Ikes ragozás: Az ikes ragozást eredetileg csak a szenvedő és a visszaható igéknél használták, pl. esik, törik. A XV. században kezdték el tárgyas igéknél is használni, pl. almát eszik, vizet iszik, ezáltal az ikes ragozás fő megkülönböztető funkciója elhalványult. A nyelvújítás során élesztették fel az eltűnőben lévő ragozási formát. Fontos tudnunk, hogy a nyelvújítás során egy magas társadalmi presztízsű nyelvet alkottak. A hétköznapi nyelvhasználat azonban nem mindig annyira igényes, mint a nyelvújítók által elvárt norma. Az ikes ragozás tehát ismét halványulni kezdett, és nem számít műveletlenségnek felszólító módban elhagyni, pl. „egyék", „igyék" helyett elfogadott az „egyen", „igyon" forma is.

A nyelvi változások oka: Egyesek szerint a nyelvek gazdaságosságra törekszenek, vagyis „takarékoskodnak", emiatt eltűnhetnek belőlük a feleslegesnek érzett elemek (pl. eredetileg hó–*hav*at, szó–*szav*ak, de mára: szó–*szót*/*szók*). Néha ennek a fordítottja is igaz, amikor nem használjuk ki a lehetőségeket, és inkább bonyolultabb megoldásokat választunk (pl. „meg kell ennem" helyett „meg kell, hogy egyem"). Helyesebb azt mondani, hogy a

nyelvek „ésszerűségre” törekednek. Tehát lehetőség szerint úgy változnak, hogy megoldásaik szabályosak legyenek, minél kevesebb kivételes alakkal.